

Sextum

Incipit quodlibet sextum.

Articulus primus.

Questiū est de deo de an-
gelo de homine de cre-
aturis pure corporalib⁹.
Circa deum questiū est
vnu vtz scz vnitas esse
etie ponat in numerum cū vnitate p-
sone. Et videtur q non. Sūt ei tres
psone diuine. si ergo vnitas essentie
poneret in numerū cum vnitate per-
sone. sequeretur q in deo essz quater-
nitas. quod est hereticū. Non ergo
vnitas essentie ponit in numerū cum
vnitate persone. **S**z contra. si vni-
tas essentie sit penit⁹ idēz cū vnitate
psone non ponens cum ea in numez
sequeretur q de quocunqz pdicatur
vnu pdicatur et reliquū. **S**z vnitas
essentie pdicatur de tribus psonis.
Dicimus enim q pater et filius et spi-
ritu sanctus sunt vnum. ergo vnitas
psonalis predicabitur de eis. vt di-
catur q pater et filius et spiritu sanctus
sūt vn⁹ quod p3 esse falsū. **R**es. dicendū q
vnu quodqz in quantum est vnu in
tantū est ens. vnde ens et vnum puer-
tuntur. Est aut vnu quodqz ens p suaz
formā. vnde et vnu quodqz per suaz for-
mā habz vnitatē. et inde est q que est
pparatio forme ad formā. eadem est
pparatio vnitatis ad vnitatē. **D**eus
aut est formaliter deus p suam essen-
tiā. pprietas aut psonalis ē quasi for-
ma constituens psonam que quidez
realiter distinguitur ab alia psona
ppter oppositionem relatiuā. sed pro-
prietas psonalis non distinguitur
realiter ab essentia. alioquin sequerē
q i deo essz ppositio et q aliquid ad-
ueniret ei per modum accidētis. **N**ā
omne quod est extra essentiā rei acci-
dentaliter aduenit. differt tamen p-
prietas psonalis ab eētia fm mo-
dū intelligendi et significandi. **N**am

essentia dicitur absolute. pprietas ve-
ro psonalis importat relationem.
Un p3 q vnitas psone non ponit in
numerū cū vnitate essentie quasi re-
aliter ab ea differēs. sed solū fm mo-
dum intelligendi. Et p hoc p3 rñsio
ad obiecta. **N**am primūz pcedebat
fm differētiā rei. q quia nō est in di-
uinis inter vnitate essentie et psone et
non pōt poni quaternitas in deo. **S**e-
cūdū vero pcedebat fm dñam que
est ex modo intelligendi et significan-
di. ex qua prouenit q dicim⁹ q p3 et
filius et spiritu sanctus dicuntur vnu sed
non vnus.

Deinde circa angelos quere-
bantur duo. **P**rimo de actōe
ipsoꝝ. vtrū scz quicquid agūt
agant p impiū volūtatis. **S**ecūdo de
loco ipsoꝝ. vtz scz possint esse in cō-
uero celi empirei. quod etiaz qrebat
circa corpa gloriosa. **A**rticul⁹. ij.

Sicōm sic proceditur. **U**ide-
tur q non quicquid agit an-
gelus agat per imperiū, volū-
tatis. **V**oluntas enim equaliter se hz
ad propinqz et remota. **S**i ergo ange-
lus ageret per solum imperiū volū-
tatis sequeretur q non differret
ad hoc q angelus aliquid ageret q
essz propinquū vel remotum illud i
quod agit. et sic nunqz oporteret q
de celo ad terras descenderet ad ali-
quid hic agendum quod est contra
traditionem sacre scripture. **P**rete-
rea quantum ad voluntatem non dif-
fert vnitas et multitudo. **S**icut enīz
aliquis potest velle mouere vnaz rē
ita potest velle mouere plures res
vel etiam totum vniuersū. **S**i ergo
angelus ageret solum per imperiū
voluntatis sequeretur q posset mo-
uere totū vniuersū quod est impos-
sibile cum ipse sit ps vniuersi. **N**ō er-
go angelus agit solo imperio volun-

Quodlibet

tatis. **S**ed contra. ois actio est ab ali
q virtute. s; in angelo nō est alia vir
tus q̄ intellect⁹ ⁊ volūtas. intellect⁹
non agit nisi p volūtatē. ergo omis
actio angeli ē p impiū volūtatē.

Risio dicendū q̄ omnis actio cuius
cūq; rei est p formā nature illius rei
Nāz etsi sint aliq̄ forme accidētales
pncipia actionū alicui⁹ rei oportz q̄
huiusmodi actiones reducantur. sic
in primū pncipiū i formā specificā
illi⁹ rei agentis sicut actio caloris ig
nis reducitur sic in primū pncipiū i
formā sbalem ipi⁹ q̄ est etiā pncipiū
oim accidētū pncipiū ignis. Et iō
o3 se alit hre in actionib⁹ alicui⁹ rei
habentis naturā simplicē q̄ in actōi
b⁹ rei hntis naturā ppositā. Et ei su
erit aliqd hntis naturā simplices ois
actio ei⁹ erit fm pncipiatē ⁊ modū il
li⁹ nature qd nō contingit si habeat
naturā ppositā. Dis ei actio ignis ē
fm pncipiatē nature ignis in cultello
aut ignito est qdaz actio non pncipēs
ad pncipiatē ignis scz incisio. Et hoc
etiā pnsiderandū ē in sbijs spūalibus.
Nā ei humana nō ē totalit̄ intellect⁹
s; participat intellectualitatē. vñ ē i
ea aliq̄ virt⁹ ⁊ actio q̄ non pncipēs ad
intellectuālē naturā. sicut pncipēs p3
in his q̄ pncipēs ad aīaz vegetabilē. s; angeli
ē totalit̄ intellectūalis nature
⁊ iō o3 q̄ ois ei⁹ actio sit fm itellēm
Un̄ beat⁹ Dion. dic. iij. c. d. di. no. q̄
angeli hnt substantias ⁊ vtutes ⁊ opa
tiones intellectuāles. Intellect⁹ autē
non agit nisi mediāte volūtatē. quia
mot⁹ volūtatē ē inclinatio sequens
formā intellectā vñ o3 q̄ qdā ange
lus agit agar p impiū volūtatē. sed
tñ pnsiderandū ē q̄ cū virt⁹ sit media i
ter. essentia ⁊ opationē. o3 q̄ virt⁹ et
opatio cuiuslibz rei pportionēt essen
tiē ei⁹. vñ superioris angeli cui⁹ ē ef
sentia nobilioz est etiā virt⁹ efficaci

o3 sicut ad intelligendū ita etiā ad
agendū in res exteriores. ⁊ fm hoc
actio angeli limitat̄ ad aliquē effectū
quia nec virtutē nec essentiaz h3 infi
nitā. **A**d p̄mū ergo dō. q̄ actio vo
lūtatē angelice radicat̄ in eētia ei⁹
a q̄ pcedit ei⁹ virtus ⁊ operatio. o3
aut movēs eē simul cum mobili qd
ab eo mouetur. vt habet in. vij. phi.
⁊ ideo o3 substantiā angeli aliq̄liter
p̄iūgi reb⁹ quas mouet. **A**d scdm
dō. q̄ quia actio voluntatis limitat̄
fm modū eētie nō o3 q̄ angel⁹ pos
sit agere oīa q̄ p̄t velle.

Articulus iij.

Ad scdm sic pceditur. **V**idēt
q̄ angel⁹ non possit eē in cō
uero celi empirei. **D**icit enīz
Ans. i. In nihilo nihil eē p̄t. s; extra
celū empireū nihil est. ergo angelus
non p̄t eē in conuero celi empirei.
sic em̄ est extra celū empireū. **I**te
videtur q̄ nec corp⁹ gloriozū ibi pos
sit eē. oē ei corp⁹ nēc est in loco esse.
sed extra celū empireū non est aliq̄s
locus. ergo non p̄t esse corp⁹ glorioz
sum extra celū empireū. **S**ed cōtra
Si non p̄t ibi eē aut. angel⁹ aut cor
pus gloriozū aut hoc est. quia non
p̄t ibi ascendere aut quia nō p̄t pene
trare p̄funditatē celi empirei. aut q̄
indiget loco continente. aut quia in
diget conservate. sed oīa hec sunt re
mota a p̄fectione corporis gloriozi.
multo magis a conditione angeloz
ergo corp⁹ gloriozū ⁊ angel⁹ p̄t esse
in conuero celi empirei. **R**is. dicē
dum ad evidentia huius questionis
q̄ apud antiq̄s de loco fuerūt dūne
opiniones maxime pbabiles. q̄rum
vna fuit q̄ loc⁹ sit qdā spatiū sive
dimensiones p se existentes. q̄ qdē
opinio si vera esset corpori deberet
locus ex hoc ipō q̄ corp⁹ est dimēsi
ones hntis q̄s necesse est aliq̄s dimen

Sextum

siones occupare. **S**ed hec opinio de loco est a philopho in .iiij. phis. res probata. **N**on alia opinio est ei⁹ q^o locus sit superficies corporis p^otinētis nō quidē in q^ontū est hmōi corpis q^o i^o mediate p^otinēt. alioq^o seq^oret q^o corpus q^oescens non sp^o ess^o in eodē loco puta si hō staret in fluuio p^o cui⁹ de cursū sp^o renouarentur diuerse sup^ofacies aq^o circa ip^om s^o superficies corporis i^omediate p^otinētis h^o q^o sit loc^o ex ordine ad p^oimum p^otinens. vñ accipitur idē loc^o s^om eūdem^o sitū ad p^om continens. 7 p^opter hoc loc^o est imobilis. s^om ergo hanc opinionē q^o v^oca est n^ocitas existēdi in loco p^ouenit cor^opori ex hoc q^o dependet a p^oimo cōtinente. 7 p^opter hoc p^oimum p^otinens nō ē in loco nisi p^o accidens 7 s^om partes. vt dicitur in .iiij. phi. Angel^o autē nō dependet a p^oimo continente. nec etiā cor^op^o glorio^osū q^o p^oficiē per animaz et diuina fruitione beatificatā. 7 id nulla n^ocitas ē q^o cor^op^o glori^oficatuz aut angelus ab aliquo locali corpore ambiatur. 7 p^opter hoc nihil p^ohibet cor^op^o glori^oficatū vel etiā angeluz in puero celi empirei eē. **A**d p^oimum ergo dicēdū. q^o verbū illud **A**ns. intelligendū est in vi affirmatiōis. nō enim possibile est q^o aliq^od sit in nihilo tanq^om in continēte. sed iste intellect^o non facit ad p^opositū. **A**d scōm dicenduz. q^o rō ista p^ocedit de corpore dependente a p^oimo continente

Deinde quesitū est d^o his que p^otinēt ad hominē. Et p^omo de sp^oualib^o. **S**ecō de cor^oporalib^o. **C**irca sp^oualia q^osiem est. **P**rimo de sacris. **S**ecō d^o virtutib^o. **T**ertio de peccatis. **C**irca sacra q^osiata sūt duo de baptismo. **P**rimo de n^ocitate baptismi. vtz scilz puer q^o nascitur in deserto vbi non p^ot aqua haberi moriens sine baptismo salua

ri possit in fide matris fidelis. **S**ecūdo d^o impedimēto matrimonij q^o p^ouenit ex baptismo. vtrū si xpianus qui baptizat indeam cui p^omo dederat fidem de p^otrahēdo si baptizaret cognoscēs eam postea carnaliter cōiūmet matrimonium

Articulus iij

Hoc p^oimum sic p^oceditur. **V**idetur q^o puer ille in deserto natus possit absq^o baptismo saluari in fide parētū. **N**ō em̄ est minoris efficacie fides tpe gratie q^o tpe legis nature. **S**ed tpe legis nature saluabant pueri in fide parētū. vt gre. dicit. ergo etiā nūc tpe gratie. **P**reterea p^o xpian non est arata hoibus via salutis. cū ip^oe dicat Jo. x. **E**go veni vt vitā habeāt 7 abūdāt^o habeant. **S**ed ante xpian aduentū saluabant aliqui pueri in fide parentum. ergo multo magis nūc p^o xpian aduentū

Sed p^otra est q^o d^ons dicit Jo. iij. **N**isi quis renat^o fuerit ex aqua 7 sp^oscō non p^ot intrare in regnū celoz. **R**espons^o. dicendū. q^o ab illa dānatione quā humanū gen^o incurrit p^opter peccatum p^omi parentis nullus p^ot liberari nisi per xpian qui sol^o ab illa dānatione unūis inuenitur. ita scz vt ei incorporetur sicut capiti membrū hoc autē tripliciter fieri p^ot. **P**rimo q^o dem p^o susceptionē baptismi s^om illō ad Gal. iij. **O**mnes q^o in xpian baptisati estis christum induistis. **S**ecō p^o sanguinis effusionem p^opter christum quia per hoc etiā aliquis passiōi christi conformatur a qua efficacā sortitur baptismus. **U**nde dicit de martyrib^o Apoc. vij. **O**lauerūt stolas suas in sanguie agni. **T**ertio mō per fidem 7 dilectionē s^om illud p^oz uerb. xv. **P**er misericordiam 7 fidem purgantur p^occa. 7 Act. xv. fide dicitur purificans corda eoz. **E**t per fi

Quodlibet

dem xpus habitat in cordib⁹ nris ut
habetur ad eph. 3. **¶** An⁹ ipe baptism⁹
dicitur fidei sacm. Et fm hoc dicit⁹
esse triplex baptism⁹. scz. aq̄ spūs. ⁊ sã
guinis quia alia duo supplent vicez
baptismi aque. si tñ asit ppositū sus-
cipiendi talē baptismū. ita scz q̄ arti-
cul⁹ necessitatis. non autē pceptus re-
ligionis sacm excludat. Manifestū
est autē q̄ in pueris nondū hñtib⁹
vsuū rationis non p̄t eē mot⁹ fidei
⁊ dilectionis aut ppositū suscipiendi
baptismū. ⁊ ideo non p̄nt saluari nisi
p baptismū aque vel p baptismū san-
guinis. si ppter xpm occidantur. ex q̄
non solum xpiani sed etiã martyres
fiunt. ut Aug⁹ dicit de innocētib⁹.
⁊ sic pz q̄ puer ille in d̄serto moriēs
sine baptismo salutē non conseq̄tur.
¶ Ad pmū ergo dicēdū. q̄ fm q̄sdā
tpe legis nature nō sufficiebat ad sa-
lutē paruuloz sol⁹ mot⁹ fidei in parē-
tib⁹. sed req̄rebatur aliq̄ exterior pte-
statio fidei p aliq̄d sensibile signum.
Et s̄ hoc nihil differebat id qd tñc
req̄rebat ab eo qd nunc req̄ritur ad
salutē. nisi q̄ nūc illud signū sensibile
est d̄terminatū. tunc erat indetermi-
natū ⁊ pro voto adhibebatur. Alio-
rū opinio est. q̄ solus interior mot⁹
fidei relatus ad salutē pueri sufficie-
bat ad salutē pueri. nec tñ nunc di-
nuta est fidei virt⁹. sed augmentatur
gradus salutis. quia nunc q̄ saluanē
p xpm statiz introducūtur in regnū
celozū. quod tñc non erat. vñ nō est
inconueniēs si ad hoc ampli⁹ aliq̄d
req̄ratur scz baptism⁹. ut dicit⁹ Jo. 3.
¶ Ad scdm dō. q̄ p xpm in hoc ipso
est ampliata hominib⁹ via salutis. q̄
nūc per eū aperta est eis ianua vite
eterne que añ clausa erat per pcēm p-
mi parentis.

¶ Articulus v.

¶ Scdm sic pceditur. Cūcē

q̄ non possit esse matrimoniū inter
christianū ⁊ iudeam baptizatā ab eo
quam carnaliter cognouit post fidē
de contrahendo datam. dicitur em̄
in d̄cretis. xxx. q. i. **¶** De filius sacerdo-
tis non potest ducere in vxorem pu-
ellam quā pater eius baptizauit. er-
go m̄to min⁹ si ipemet baptism⁹ eā nō
possz eam habere in vxorem. Si er-
go iste xpian⁹ baptizauit iudeaz nō
potest eam in vxorē accipere. **¶** S̄
contra est. quia fm iura quādo post
fidem datā de contrahēdo p verba
de futuro sequitur copula carnalis
est matrimonium presumptum pre-
sumptione iuris contra quam non
admittitur probatio. sed ita est in p-
posito. ergo est verum matrimoniū
¶ R̄s dicendū q̄ spūalis cognatio
impedit matrimonium contrahendū
⁊ dirimit ism contractū. manifestuz
est autē q̄ ex hoc q̄ xpianus baptiza-
uit iudeaz contrahitur inter eos spi-
ritualis cognatio vñc nullū est ma-
trimoniū sequēs etiam si expresse cō-
trahat per verba de presenti. ⁊ etiã
sequatur carnalis copula. ⁊ p hoc pz
responsio ad obiecta. **¶** Naz qd̄ dicitū
est de presumptione iuris intelligen-
dum est quando non interuenit aliq̄
quod impedimentuz matrimonij

¶ Deinde questum est de virtu-
tib⁹. Et primo q̄ntum ad fi-
dem virum scz certitudo ad
hesionis que est in heretico vel ma-
lo catholico sit actus ipius fidei vir-
tutis. **¶** Secdo de quibusdam prinē-
tib⁹ ad religionem siue ad latrām
¶ Tertio de quibusdam pertinenti-
bus ad charitatem

¶ Articulus vi.

¶ Primum sic proceditur. vi-
detur q̄ certitudo adhesiōis
in heretico vel malo catho-
lico sit actus fidei virtutis. Quia f̄m

Sextum

phm in.ij.eth. Tria sūt in aīa .poten-
tia passio ⁊ habit⁹. **S**z illa certitudo
adhesionis non p̄t attribui potentie
quia est meritoria vel demeritoria.
potentijs aut non meremur neq; de-
meremur. **S**imilic nō p̄t p̄tinere ad
passiones. quia passiones p̄tinēt ad
appetitū sensitivū qui non p̄t extēdi
ad hoc q; inhereat v̄tati diuine. er-
go relinq̄tur q; pertineat ad aliquē
habitum. sed habitus ad quem per-
tinet certitudo adhesionis est virtus
fidei. ergo certitudo adhesionis i he-
retico vel malo catholico est actus
īp̄ius fidei. **P**reterea omne quod
agit ad similitudinem alicui⁹ videt
agere in virtute illius. **S**ed heretic⁹
per certitudinem adherēs his que
credit agit fm similitudinem fidei.
quia in tantum certitudinaliter ihe-
ret in q̄ntum estimat se rectam fidez
habere. ergo opatur in virtute fidei.
⁊ ita videtur q; illa certitudo adhesi-
onis sit actus virtutis fidei. **P**re-
terea tota firmitas sp̄ialis edificij ē
a fide. fm illud **Matth. vij.** Cæterum
flumina flauerunt ventis non potu-
erunt mouere eam. fundata enī erat
supra firmam petram scz per fidem.
sed certitudo adhesionis ad firmita-
tem spirituales pertinet. ergo ē act⁹
virtutis fidei. **S**ed contra. **Q**uod
non est non potest agere. sed in here-
tico vel malo catholico non est vir-
tus fidei. ergo certitudo adhesionis
non potest in eis esse actus virtutis
fidei. **R**espon. dicenduz .q; si aliq; s
id quod est cōmune multis accipiat
vt proprium vni necesse est q; decipi-
atur. Certitudo autem adhesionis nō
est propria virtutis fidei. **P**rimo q;
dem quia conuenit virtutibus intel-
lectualibus. puta sapientie scientie ⁊
intellectui. **S**ecdo quia cōuenit non
solum fidei vere. sed etiam false. **S**ic

enim est opinio vera ⁊ falsa. ita ⁊ fi-
des nec minus firmiter inberet ali-
quis veritati q; falsitati. vt p̄bus di-
cit in. vij. eth. **T**ertio quia certitudo
inhesionis non semper prouenit ex
aliquo habitu. sed ex p̄prio arbitrio
aliquis potest assensum suum firma-
re ad aliquid verum vel falsum ante
q; habeat habituz. **Q**uarto quia cer-
titudo inhesionis non solum compe-
tit fidei formate que est virtus. sed
etiam fidei informi q; nō ē virtus. **V**i-
cendum est ergo q; in heretico certi-
tudo inhesionis est actus false fidei.
In malo autem catholico est actus
fidei informis. ⁊ sic in neutro est act⁹
virtutis fidei. **A**d primuz ergo di-
cendum. q; diuisio illa datur de his
que sunt in anima per modum prin-
cipij actus. **N**ā omnis operatio ani-
me aut est ex aliqua passione. aut ex
aliquo habitu. aut ex pura potentia
huiusmodi autem certitudo inhesio-
nis non potest esse ex passione. **I**n
malo autem catholico est ex habitu
fidei informis. sed in heretico est vel
ex habitu peruerso fidei vel ex pura
potentia. sicut in principio ateq; ha-
bitum adquisiuerit. **N**on enim pōt
dici q; peruersa fides sit habitus in-
fusus. **Q**uod autem dicitur q; potentijs
non meremur neq; demeremur si sic
intelligatur q; non meremur neq; de-
meremur hoc ip̄o q; habemus potē-
tias verum est. **S**i autē sic intelliga-
tur q; pura potentia non possit esse
principium merendi neq; demerēdi
verum est quantum ad meritum qd
non potest esse sine gratia. **N**on est
autem verum quantum ad demerit-
um. alioqn ille qui a principio pec-
cat ateq; adquirat habitum vicio-
sum non demeretur. **A**d secundum
dicendum. q; aliquid potest agere se-
cundum similitudinem alicuius du-
t 3

Quodlibet

placiter. Uno modo secundum similitudinem veram. et sic vere agit aliquando in virtute illi. Alio modo secundum similitudinem apparentem. et sic agit in apparentia virtutis illi. et ita est in proposito. unde in heretico certitudo adhesionis est actus fidei apparentis non autem fidei vere. **A**d tertium dicendum. quod sicut ex fide vera dependet firmitas spiritualis edificij. ita etiam ex fide falsa procedit firmitas diaboli edificij.

Deinde quantum ad actus patrie sine religionis quanta sunt quantum or. **P**rimo de celebratione festorum utrum scilicet liceat celebrare festum conceptionis domine nostre. **S**ecundo de solutione officiorum. utrum scilicet clericus habens beneficium cum cura vel sine cura existeret in scholis teneatur dicere officium mortuorum. **T**ertio de collatione beneficiorum. utrum scilicet episcopus teneatur dare beneficium meliori. **Q**uarto de solutione decimarum. utrum scilicet aliquis pauper teneatur decimas dare divitiis sacerdoti.

Articulus vij

Ad primum sic proceditur. **V**idetur quod liceat celebrare conceptionem domine nostre. **S**i enim non licet hoc non est nisi quia fuit concepta in originali peccato. sed non fuit concepta in originali peccato ut videtur. quia beata virgo facta est ut specialiter modo esset habitaculum dei. ergo debuit ad hoc specialiter preparari. non autem preparata est specialiter secundum corpus quod conceptum est ex sexu in commixtione. nec etiam quantum ad animam quia alij etiam leguntur sanctificati in utero. et ita relinquatur quod fuerit specialiter preparata per immunitatem ab originali peccato. et sic licet ei conceptum celebrare. **S**ed contra est. quod hoc privilegium solius christi dicitur esse quod sine peccato originali

est conceptus. **N**on ergo competit beate virgini. et ita eius conceptio non est celebranda. **R**espondeo ad hoc quod inducitur et ue questiones. una principalis et altera accessoria. scilicet an beata virgo fuerit concepta cum originali. quod oportet primo determinari. **E**st ergo considerandum quod unusquisque peccatum originale contrahit ex hoc quod fuit in Adama secundum seminalem rationem. ut Augustinus dicit super Genesim. ad litteram. **O**mnes autem illi in Adama fuerunt secundum seminalem rationem. quod non solum ab eo carnem acceperunt. sed etiam secundum naturalem modum originis ab eo sunt propagati sic autem procedit ab Adama beata virgo. quia nata fuit per commixtionem sexuum sicut et ceteri. et ideo concepta fuit in originali peccato et includitur in universitate illorum de qua apostolus dicit ad Romanos. v. **I**n quo omnes peccaverunt a qua universitate solus christus excipitur. quod in Adama non fuit secundum seminales rationes. alioquin si hoc alteri conveniret quam christo non indigeret christi redemptione. et ideo non tantum debemus dare matri quod subtrahatur aliquid honori filij qui est salvator omnium hominum. ut dicit apostolus. i. ad Thimotheum. iij. **Q**uamvis autem beata virgo in originali concepta fuerit. creditur tamen in utero fuisse sanctificata antequam nata. **E**t ideo circa celebrationem conceptionis eius diversa consuetudo ecclesiarum inolevit. **N**am romana ecclesia et plurime alie considerantes conceptionem virginis in originali peccato fuisse festum conceptionis non celebrant aliqui vero considerantes sanctificationem eius in utero cuius tempus ignoratur celebrant conceptionem. creditur enim quod cito post conceptionem et anime infusionem fuerit sanctificata. **U**nde illa celebratio non

Sextum

est referenda ad conceptionem rōne conceptionis. sed potius rōne sanctificationis. Sic ergo nō est ideo celebranda conceptō predicta q̄a fuerit sine peccato originali concepta. Nō enī per hoc tollitur quin fuerit specialiter ceteris preparata eo q̄ in ipsa sanctificatione copiosius ceteris munus gratie accipit nō solum vt purgaretur a peccato originali sed vt tota ei⁹ vita redderetur immunis ab omni peccō tam mortali q̄ veniali. vt dicit Ansel.

Articulus viij.

Ascōm sic proceditur. Videtur q̄ clericus beneficiatus teneat in scholis existens dicere officium mortuorum. Ille enī qui recipit bona temporalia alicui⁹ tenet ei in spiritualibus recompensare. Sicut iste cleric⁹ accipit bona que fuerunt defunctorum. ergo tenetur pro eis dicere officium mortuorum.

Sed contra. Ille qui minus recipit minus tenetur. sed clericus qui in scholis moratur minus recipit q̄ alij qui in ecclesia residentiaz faciūt qui recipiūt quotidianas distributiōes. ergo nō tenet dicere officium mortuorum sicut ille.

Responsio dicendum. q̄ cleric⁹ ex hoc ipso q̄ est clericus et precipue in sacris ordinibus constitutus tenetur dicere horas canonicas. Videt enim tales specialiter esse assumpti ad laudem diuinam s̄m illud Isa. xxiij.

Omnem qui inuocat nomen meum in laudem meā creauī illum. sed in quantum est clericus beneficiatus in hac ecclesia tenetur dicere officium s̄m modum illius ecclesie. Est ergo considerandum q̄ officium mortuorum quicquid in ecclesia dicitur sicut ordinarie pertinens ad ecclie officium. sicut in tota ecclia in die animarū dicitur officium pro mortuis et in qualibz. ecclia est

aliqua super hoc specialis consuetudo. puta vt dicatur ordinarie officium mortuorum semel in septimana. vel quicquid literumq̄ aliter s̄m certū temp⁹. Et ad huiusmodi officium mortuorum tenetur clericus beneficiatus in aliqua ecclia esse in scholis existens. et per hoc satisfactio mortuis quorum recipit bona. Alii quō vero dicitur officium mortuorum in ecclesia extraordinarie propter aliquam causam specialiter emergentem. puta ad preces alicuius persone vel propter aliquod huiusmodi. Et ad huiusmodi officium mortuorum non tenetur cleric⁹ extra in scholis. et per hoc per rationem ad obiecta.

Articulus ix.

Tertium sic proceditur. Videtur q̄ episcopus peccet dans beneficium bono si pretermittat meliorem quia qui facit contra conscientiam edificat ad gehennam. Sicut iste episcopus pretermittens meliorem videtur facere contra conscientiam. ergo peccat mortaliter edificans ad gehennam. Sed contra est. quod etiam s̄m iura sufficit dare bono si sit idoneus ad seruendum in ecclesia.

Respondetur. q̄ aliquis potest dici melior dupliciter. Uno modo simpliciter qui est factior plus habens de charitate. alio modo dicitur aliquis melior qui ad aliquid. Contingit autem quicquid aliquem esse meliorem simpliciter qui tamen non est melior quantum ad hoc quod beneficium precipiat quia alius forte potest ecclesiam magis inuare vel per consilium sapientie vel per auxilium potentie. vel quia seruiuit in ecclesia. Non ergo episcopus tenet semper dare meliori simpliciter. sed tenetur dare meliori quo ad hoc non enim potest esse quod unum preferat alteri nisi propter aliquam causam que si quidem pertinet ad honorem dei et utilitatem ecclesie. tam quantum ad hoc iste est melior. Si autem illa causa ad hoc non pertineat erit acceptio pro

Quodlibet

narum que tanto est grauior quanto i reb⁹ diuinis comittitur. **U**n sup illud **Fac. ij.** Tu sede hic bene etc. **D**icit gl. **Aug⁹.** Si hanc distantiam sedendi et standi ad honores ecclesiasticos referamus non est putandum leue esse peccatum in acceptatione personarum habere fidei dei glorie. **Q**uis ei ferat eligi diuitem ad sedem honoris ecclesie contempto paupere sanctiore et instructiore. **E**t per hoc permissio ad obiecta. **A**rticul⁹ 1°.

Hoc quartum sic proceditur. **U**idetur quod pauper non teneatur decimas soluere sacerdoti. **I**dem ei institutum est ut decime soluantur ad sustentationem ministrorum ecclesie. **S**ed sacerdos diues habet alias vias sustentationis ergo non sunt ei decime soluende et precipue a paupere. **P**reterea in multis terris decime non solvuntur. quod tamen prelati corrigerent si homines ex necessitate iuris diuini decimas soluere tenerentur. **N**on ergo videtur quod presertim pauperes teneantur soluere decimas diuitibus sacerdotibus. **S**ed contra est quod dominus **Matth. xxij.** dicit **H**ec oportuit facere. scilicet iudicium et veritatem et illa non omittite sed ea que pertinent ad decimarum solutionem. **P**reterea **Lu. xvij.** phariseus dicit. **D**ecimas domini que possideo. **1° K^ol. d^o.** quod sic phariseus docet in. v. etiam. **M**edium iusticie accipitur non solum quo ad nos sicut in ceteris virtutibus sed etiam secundum rem. quia sed in alijs virtutibus attenduntur diuersae conditiones personarum in quibus medium diuersificatur sicut circa cibos. quod est multum vni est paucum alteri vel moderatum. sed in iusticia non variatur medium secundum diuersas persone conditiones sed attenditur solum ad quantitatem rei. **Q**ui enim emit rem aliquam debet tantum soluere quantum valz. siue a paupere siue a diuite emit reddere autem debitum est actus iu-

sticie. et ideo ad hoc quod alicui reddatur quod ei debetur non refert utrum sit diues vel pauper. **D**ecime autem sacerdotibus debentur in communi quidem secundum ius naturale. **N**aturalis autem ratio dicitur ut illi qui pro populo in spiritualibus laborant a populo stipendia sue sustentationis accipiant. **E**t secundum hoc etiam in nouo testamento est iure diuino sancitum. **M**aximè ut dicitur. i. ad **Cor. ix.** **D**ominus ordinauit his qui euangelium annuntiant ut de euangelio viuatur. sed in lege veteri iudiciali precepto taxata est quantitas eius quod ministris dei est a populo soluendum sed decima. et hoc esse ecclesia statuit in populo christiano soluendum. unde cum sacerdotibus decime debeantur tum ex iure naturali tum ex iure diuino. tum etiam ex statuto ecclesie quous sacerdos sit diues nihilominus pauper tenetur ei decimas soluere. **A**d primum ergo ostendit respondere dupliciter. **U**no modo ut dicatur quod decimarum solutio instituta est non solum ad sustentationem ministrorum ecclesie. sed etiam ad sustentationem pauperum quibus debet de domo dei prouideri. **U**n dicitur **Matth. ij.** **I**nserte omnem decimationem ut sit cibus in domo mea. et sic sacerdoti qui non solum sibi sed pauperibus prouidendum debet quantumcumque diuiti sunt decime necessarie. **A**lio modo potest dici quod necessitas sustentationis ministrorum fuit ratio ecclesiastice institutionis de decimarum solutione. **S**ed ex quo officium est alicui debitum per statutum ecclesie nihilominus ei debetur quous sit diues. **A**d secundum dicendum. quod sicut paulus laudabiliter non exigebat sumptus qui sibi propter predicationem euangelij debebatur ne quod impedimentum fieret euangelio aut scandalum fidelibus christi. non

Sextum.

tamen illi peccabant non ministrantes sumptus quos apostolus sibi debitos remittebat. ita etiam prelati ecclesie laudabiliter faciunt non exigendo decimas in terris illis in quibus propter dissuetudinem timent scandalum generari. nec peccant illi qui non solvunt decimas in terris in quibus non est consuetum. peccarent autem si obstinate exigentibus dare recusarent. Et ideo ut huic peccato obviamus sacerdotes in terris illis non exigunt decimas

Deinde questus est de actibus charitatis. Et primo de obedientia. utrum sit magis meritorium obedire prelato vel facere aliquid ad dictum fratris. Secundo de elemosyna

Articulus xi.

H primum sic proceditur. videtur quod magis sit meritorium obedire prelato quam facere aliquid ad dictum fratris. Maiori enim merito maius demeritur opponitur sed magis demeretur ille qui est inobediens prelato quam ille qui non assentit dicto fratris. ergo et magis merebitur aliquid obediendo prelato quam assentiens dicto fratris. Sed contra. ubi est maior humilitas ibi videtur esse maius meritum quia humilibus dat deus gratiam. ut dicitur Iacobi. sed maioris humilitatis videtur esse quod aliquid equali se subiciat faciens aliquid ad dictum eius quam quod aliquid subiciat se superiori obediens prelato ergo magis videtur esse meritorium quod aliquid faciat ad dictum fratris quam quod obedit prelato. Responsio dicitur quod aliquid actus potest dici magis meritorium dupliciter. Uno modo ex genere operis. et sic ille actus est meritorium qui est excellentioris

virtutis. Manifestum est autem quod laetitia per quam aliquis servit deo est excellentior virtus quam beneficentia qua quis satisficit proximo. sicut et diligere deum est magis meritorium quam diligere proximum. Quod autem fiat ad dictum fratris pertinet ad amicitiam vel ad beneficentiam qua quis diligit proximum. Quod autem obediat prelato in quantum est dei minister pertinet ad religionem qua quis colit et diligit deum. et ideo magis est meritorium quod aliquid faciat aliquid obediens prelato vel servans votum quam si aliquid faciat ad dictum fratris. Alio modo potest dici aliquid actus magis meritorium ex eo quod procedit ex maiori charitate. licet sit minor ex suo genere. et sic nihil prohibet magis mereri illum qui facit aliquid ad dictum fratris. Primum ergo concedimus. Ad secundum dicendum. quod ille qui facit aliquid ad dictum fratris facit propria sponte unde minoris humilitatis esse videtur quod aliquid obediatur prelato tanquam superiori.

Deinde questus est de elemosyna. Et primo de elemosyna clericorum. Secundo de elemosynis que fiunt pro mortuis.

Articulus xij

H primum sic proceditur. videtur quod clerici peccent mortaliter si ea que eis superflua sunt in elemosynis non largiantur. quia super illud Lucae. Qui habet duas tunicas det unam non habentem dicitur. De duabus tunicis dividendis datur preceptum. quia si una dividatur nemo vestit in dimidia tunica

Quodlibet

z nudus remanet q̄ accipit z q̄ dedit
sed p̄ largitionē vni⁹ tunice intelligi
tur largitio eoz̄ q̄ sup̄fluit ad neces
sitate vite. vt p̄ ea q̄ in eadez gl.
p̄mittuntur. ergo dare sup̄flua est i p̄
cepto. sed q̄ transgreditur p̄ceptuz
peccat mortaliter. ergo ille qui nō dat
sup̄flua paup̄ib⁹ peccat mortaliter.

Pretēa p̄ceptū pl⁹ obligat q̄ cō
siliū. S̄z oīa dare que quis possidet
est p̄siliū. z tñ ad hoc homo obliga
tur in casu extreme nēitatis. ergo eē
extra casū extreme nēitatis tenet ali
q̄s sup̄flua dare paup̄ib⁹ cū hoc sit i
p̄cepto. z ita q̄ nō largitur peccat
mortaliter.

Pretēa q̄cūq̄ cōsumit
q̄ est alterius tenet ad restitutionē
S̄z bona clericoz̄ sunt paup̄um. vt
p̄z p̄ glo. Hiero. sup̄ illud Isa. ij. Ra
pina pauperū in domo v̄ra. ergo si
clerici inutiliter bona ecclesiastica cō
sumunt tenentur restituere paup̄ib⁹ ali
unde si habuerint **P**retēa q̄cūq̄
facit se impotentē ad id quod tenet
facere peccat mortaliter. sed clerici fa
ciendo sup̄fluas expensas faciunt se
impotentē ad subueniendū paup̄ib⁹
ad quod tenentur. ergo videt q̄ pec
cent mortaliter. **S**z in cōtrariū vi
detur esse p̄suetudo que apud mul
tos p̄ualuit. **R**is. dō. q̄ aliter vide
tur se habere circa bona patrimonī
alia z circa bona ecclesiastica. **N**ā bo
noz̄ patrimonīalīū vel licite adq̄si
toz̄ū homo vere ē dñs. vñ q̄ntuz p̄ti
net ad cōditionē ipsius rei p̄t re sua
vri vt vult. z ex hac parte nō accidit
p̄cēm. p̄t tñ p̄cēm accidere ex inordi
nato nō vtendi vel per superabū
dantiā. dñs scz inutiliter p̄sumit bona
p̄pria in ea in q̄ nō ōz vel fm defectū
in q̄ntū scz non erogat ea in que ōz
Ut ōz ei mō corrūpitur virtus. vt
dicitur in. ij. et̄b. **B**onoz̄ vero ecclīa
sticorū clerici non sūt vere dñi. s̄z dñi

spensatores. fm illud. i. ad Cor. ix. di
spensatio aut̄ mihi credita est. **P**er
tinet aut̄ ad dispensatozē vt fidelit̄ di
stribuat ea que eius dispēsationi cō
mittuntur. fm illud. i. ad Cor. iij. s̄
iam q̄ritur inter dispensatores vt fi
delis quis inueniatur. **I**n his ergo
p̄t dupliciter p̄cēm p̄tingere. vno mō
ex p̄ditione ipsi⁹ rei. dñs scz usurpat si
bi quasi rē p̄pria z in vsus suos p̄uer
tit id q̄ est alijs erogādū. **A**lio mō
ex inordinato vsu eoz̄ū q̄ in partē su
am cedunt. sicut etiā de alijs dicitur ē
Verū quia horū dispensatio fidei di
spensatoris cōmittitur vt dictū est. si
quis bona fide dispēsēt ecclīastica bo
na inde accipiens quod sibi p̄uenit
fm p̄ditionē status z persone. z alijs
largitur fm q̄ sibi videtur bona fide
expedire non peccat mortaliter etiā
si forte aliquid plus in suos vsus cō
uertat q̄ oporteat. **A**lia enim quia
in singularibus est eoz̄ū iudicium
non possunt per omnimodam certi
tudinem diffiniri. **U**nde si non sit mē
tus excessus potest compati bonam
fidem dispensatoris. si vero multus
excessus fiat non potest latere. z ita
non potest cum bona fide dispēsato
ris hoc agi. si autem non conseruet
bonam fidem in dispensando peccat
mortaliter. **A**d primum ergo di
cendum. q̄ sicut **A**ug⁹. dicit in li. de
sermone domini in monte. **A**lla p̄s
cepta q̄ domin⁹ tradidit **M**ath. v.
Qui percusserit te in vnā maxillā
prebe ei altā. z alia que ibi sequun
tur sunt intelligenda secundum p̄s
parationem animi. vt scilicet homo
sit paratus hoc facere quando ne
cessitas hoc requirit. **U**nde non sem
per est peccatum mortale quando
homo hoc non facit. **S**ed quando
videt necessitatem iunire si non
faciat tñc peccat mortaliter z eadez

Sextum.

ratio est de hoc precepto. qui habet duas tunicas det non habenti. et de omnibus similibus. **¶** An non sp. peccat mortaliter quotiescūq; non dat paup̄i qui sup̄flū habz sed qm̄ necessitas iminet. **¶** An autē sic talis necessitas q̄ obliget ad pec̄m mortale non p̄t rōne determinari. sed p̄mittitur prudētie et fidei dispensantis. vñ si bona fide det qm̄ sibi videtur expedire. imūnis est a peccato. alioq̄n mortaliter peccat. **¶** Ad sc̄dm̄ d̄d. q̄ illa eadem que sūt consilia cadūt sub precepto fm̄ animi preparationem. nullū enī consiliū est perfectius q̄ q̄ homo tradat animam suam pro fratribus suis. et tamen hoc cadit sub precepto secundum animi preparationem. fm̄ illud. i. Jo. iij. et nos debemus p̄ fratribus animā ponere. et similiter oīa sua dare pauperibus cadit sub precepto fm̄ animi preparationem. vt sc̄z homo sit paratus hoc facere si necessitas imineat. **¶** Minor tamen necessitas requiritur ad superflua erogāda q̄ ad omnia exhibēda. tñ hoc totum ratione vniuersali determinari non potest. sed cōmittitur prudentie vt dictum est. **¶** Ad tertiz̄ dicendū q̄ bona ecclesiastica non solum sunt dispensanda pauperibus sed etiaz̄ ecclesie ministris. vnde fm̄ canones debent diuidi hoc modo vt aliq̄ pars cedat in vsus pauperum et aliq̄ pars in vsus ministrorum et in cultum ecclesie. **¶** Aliter ergo est dicendum de illis ecclesiasticis bonis que principāliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum et ex consequēti necessitatibus ministrorū. sicut sunt bona hospitalium et aliorum huiusmodi. **¶** Et aliter de illis bonis que sunt principāliter attributa vsibus ministrorū. sicut sunt p̄bende clericorum et alia huiusmodi. **¶** Nā in primis bonis pec-

catum cōmittitur non solum ex abusu sed etiam ex ipsa rerum conditiōe dū aliq̄s in suos vsus assumit quod est alterius. **¶** Et ideo tenetur ad restitutionem tanq̄ defraudator rei aliene. **¶** In secundis vero bonis non cōmittitur peccatum nisi per abusum. sicut et de bonis patrimonialibus dictum est. vnde non tenetur quis ad restitutionem sed solum ad penitentiam peragendam. **¶** Ad quartum dicendum q̄ neq; moderatus vsus diuitiarum neq; bona fides dispositionis saluari videtur in eo qui sciēter superfluas expensas facit in voluptuosis conuiuijs et alijs huiusmodi superfluitatibus. et sic non est dubiū q̄ in talibus peccat mortaliter. **¶** An de dicitur Math. xxiiij. Si dixerit malus seruus ille in corde suo. **¶** Domine facit dominus me? venire et ceperit percutere conseruos suos. qd̄ pertinet ad superbum et crudele dominum manducet autem et bibat cū ebriosis quod pertinet ad superflua et voluptuosa cōiuiua. veniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et diuidet eū scilicet a societate sanctorum partem q̄ eius ponet cum ipocritis scilicet in inferno. **¶** An ibi subditur. **¶** Ibi erit fletus et stridor dentium. **¶** Si autem aliquis non multum in talibus excedat potest bona fide fieri ab aliquo qui vult secundum decentiam sui status morem gerere his quibus conuiuit.

¶ Deinde questus est de elemosynis que fiunt pro mortuis. **¶** Et circa hoc questita sunt duo. **¶** Primo vtrum mortuus patiatur aliqd̄ d̄trimētū si executor ei differat se dare elemosynas q̄s ipse i-

Quodlibet

testamento dari mandauit. **S**ecundo
vix executor licite possit differre di-
tributionem elemosynarum ad hoc qd
res defuncti melius vendatur i posterum

Articulus xiiij.

Ad primū sic proceditur. **Q**ui-
detur qd mortuū nullus detri-
mentum sentiat ex hoc qd ele-
mosyne quas mandauit dari retar-
dantur. **I**dem enim retardatio pro-
uenit ex negligentia executoris. **S**ed
negligentia vnus nō imputatur al-
teri. ergo nullum detrimentum mor-
tuus patitur ex huiusmodi tarditate.
Sed contra est. qd ppter huiusmodi tar-
ditatem retardantur orōnes et sacri-
ficia que fierent pro anima defuncti
ex quibus plurimum iuuaretur. ergo
ex huiusmodi tarditate patitur detri-
mentum. **R**espondendum. qd hic est
opus duplici distinctione. **P**rimo qd
dem ex parte ipsius detrimenti. **D**is-
tinguendum est enim duplex detrimē-
tum. **N**am quoddam detrimentum est
quod pertinet ad tolerantiam pene. sicut
illud. i. ad **1** Cor. 3. **S**i cuius opus arde-
rit detrimentum patietur. **A**liud autē
est quod pertinet ad subtractionem rei
medij. **S**ecundo etiā distinguendum ē ex
parte elemosyne circa quā potest cō-
siderari etiam detrimentum ipsius ele-
mosyne et effectus ipsius. **Q**uantum er-
go ad meritum elemosyne nullus de-
trimentum patitur defunctus ex pre-
dicta tarditate maxie si quantum in ipso
fuit curam adhibuit vt huiusmodi elemo-
syne cito darentur. quia meritum prin-
cipaliter ex voluntate et intentione
dependet. **S**ed quantum ad effectum
elemosyne patitur detrimentum nō
quidem vt pro huiusmodi tarditate puni-
atur. sed quia remedium ei non ad-
hibetur dum suffragia differantur ex
quibus plurimum iuuaretur. **A**d
primū ergo dicendum. qd negligē-

tia vnus non imputatur alteri ad
penam. potest tamen redundare i al-
terum quantum ad defectum remedi-
j. sicut qd vnus hō ab alio iuuari pōt

Articulus xiiij.

Ad secundū sic proceditur. videtur
qd executor debet tardare dis-
tributionem elemosynarum
ad hoc qd res defuncti melius ven-
dantur. **Q**uia ex hoc sequitur qd plu-
res elemosynas poterit facere pro
defuncto ex quibus defunctus mag-
is iuuabitur. ergo si differat vide-
tur qd laudabiliter et fideliter hoc
faciat. **S**ed contra est. quia ex tar-
ditate elemosynarum sequitur tarda-
tio remedij quo forte defunctus in-
diget. ergo videtur qd huiusmodi re-
tardatione grauetur defunctus potius
q̄ iuuetur. **R**espondendum dicendum
In mora modici temporis non vi-
detur esse magnum periculum. **U**nde
si executor per modicum tempus ele-
mosynam dare differat vt rebus de-
functi melius venditis ampliores ele-
mosynas dare possit laudabiliter
hoc facit. **S**i vero econuerso p mul-
tum tempus differat elemosynas dis-
tribuire vt nō multo ampliores ele-
mosynas faciat non videtur eē absq̄
culpa quia forte defunctus a pur-
gatorio liberaretur in quo existent
remedium suffragiorum maxime
necessarium erat. hoc autem requirit
prudētis executoris examen vt
scilicet consideratis dilatione tempo-
ris et conditione persone que creditur
citius vel tardius liberanda. et
etiā quantitate augmenti elemo-
synarum faciat quod videbitur expedi-
re defuncto.

Inde questum est de peccatis. et circa hoc questum sunt

Sextum.

tria. **P**rimo de peccato originali
vtrum scz ille qui baptizatus est tras
mittat peccm originale in prolem

Secundo de peccato actuali i generali. qd
scz sit prius. viru auersio a deo vel co
uersio ad pmutabile bonu. **T**ertio
spcialiter de mendacio. qd mendaciuz
sit grauius. vtru illud qd sit verbo vel
illud quod sit facto

Articulus .xv.
Primu sic proceditur. videet
q ille qui est baptizat non
transmittat peccm originale in plem
In eo ei qui nascitur tria pnt confis
derari. scz corp. anima. z vnio veris
usqz. sed non contrahit peccm origi
nale fm corp quod contrahit a pa
rentib. quia parentes erant totalit
a peccato originali mandati. Similit
etiā nec fm animā quā habz ex crea
tione dei. in quez peccm nō cadit. z p
consequēs neqz etiā fm vnionē vtri
usqz. ergo ille qui nascitur ex bapti
satis nullo mō contrahit peccm ori
ginale. **S**z contra est quia remedi
um non adhibetur nisi vulnere. **S**z
baptismus qui est medicinale reme
diuz contra vulnus originalis peccati
adhibetur paruulis baptizatoruz filij
lijs fm pmutabilem ecclesie consuetudi
nem. ergo paruuli baptizatoruz filij
cū originali peccato nascuntur. **R**es.
dd. quia peccatus quod ex transgres
sione pmoꝝ parentum in omnes po
steros originaliter derivatur nō ab
oletur nisi per gratiā xpī qui de pec
cato damnauit peccm in carne. vt di
citur ad ro. viij. **S**z hoc quodaz or
dine peragitur. **N**az primo in statu
pntis vite p sacra gratiā xpī remoue
tur peccm originale qntum ad inqui
nationez anime. vt scz nō imputetur
homini ad culpā. Remanet tñ interi
quū ad corruptionē fomitis in car
ne. pñ apls dicebat ad ro. vij. **E**go

ipse mente seruo legi dei carne autē
legi peccati in qntuz scz concupiscit
aduersus spūm. vn de homo baptiza
tus fm mentez vivit in nouitate spi
ritus sed fm carnem adhuc retinet
vetustatē. **A**de. z ideo sicut p spiritu
alem generationem qua scz p euāge
liū alio s pducit filios in xpo absqz
peccato. ita etiam fm generationez car
nalein producit filios in vetustatem
Ade cum peccato originali. z p hoc
p3 responsio ad obiecta.

Articulus .xvi.
Secm sic proceditur. **V**ide
tur q i peccato actuali prius
sit auersio q̄ conuersio. **A**uer
sio enim importat recessum a termi
no. conuersio autem accessum ad ter
minum. **S**z in motu corporali prius
est recessus a termino q̄ accessus ad
terminum. ergo z in spiritali motu
prius est auersio q̄ conuersio. **S**z
contra est quod Diony. dicit. iij. c.
de di. no. Nemo intendens ad ma
lum operatur. sed intendens ad bo
num. ergo prius animus peccantis
conuertitur per appetitum ad bonū
comutabile q̄ auertatur a deo. **R**es.
Responsio dicendum. q peccatus
principaliter in voluntate consistit.
vt Augustinus dicit. **Q**uantum au
tem ad voluntatem illud est prius
quod principaliter intenditur. z ideo
in peccatis in quibus principaliter in
tenditur fructio boni comutabilis. si
cut in luxuria. auaricia z similibus.
prius est naturalit̄ conuersio q̄ auersio
que nō est pncipaliter intenta. sed p
ter intentionē consequitur ex inordi
nata conuersione. **I**n peccatis autē
in quibus directe intenditur auersio
a deo sicut est infidelitas. desperatio.
z alia huiusmodi prius est auersio ab
icōmutabili bono z postea est puer
sio ad pmutabile bonū sicut p3 in ill

Quodlibet

qui despantes seipos tradunt impudicicie. ut dicitur ad eph. .iiij. **A**d p^m m^a ergo dicendum q^d quis in motibus opabilib⁹ recessus a termino pot sit in executione. accessus t^u ad terminu pot est in intentione in qua principa liter consistit peccm

Articulus .xvij.

Ad tertiu sic proceditur. **V**idetur q^d maius peccm sit cu aliquis mentitur facto q^m cu aliquis mentitur verbo. **M**ai⁹ em peccm esse videtur cu aliqs mentiendo abuti⁹ eo cui magis creditur. **S**icut an⁹. dicit in li. de veritate. **M**agis credit factis q^m verbis. ergo gravi⁹ peccat qui mentitur factis q^m verbis. **S**ed contra est q^d aug⁹. dicit in li. de doctrina xpiana. **I**nter oia signa precipiui locu tenet verba. his aut abutitur ille qui verbo mentitur. ergo videtur q^d gravius peccat ille qui mentitur verbo q^m ille qui mentitur factis.

Respondetur q^d sicut Amb. dicit in qda sermone. **N**o solu in falsis verbis. s^{ed} etia in simulatis opib⁹ mendaciu⁹ est peccm aut mendacij pncipaliter qui de consistit in intentione fallendi. vⁿ ille qui dicit falsu q^d putat esse veru non mentitur. magis aut est re⁹ mendacij ille qui dicit veru q^d putat ee falsu. ut p³ p³ aug. in li. de mendacio. **U**n cu eade intentione fallendi sit in eo qui mentitur verbo. et in eo qui mentitur facto. vterq⁹ eqliter peccat. verbu ei et factu assumuntur vt instrumeta fallendi. vⁿ non refert qntum ad peccatu mendacij vtrum aliqs verbo vel scripto vel nutu vel qcuq⁹ facto mentiat. sicut no refert qntuz ad peccatu homicidij. vtz qs gladio vel securi interficiat homine. et p hoc p³ responsio ad obiecta

Articulus .xviij.

Deinde questu est circa corpora

hominis. vtru scz aliqs possit ee naturaliter vel miraculose simul virgo et pater. et videtur q^d hoc possit esse miraculose. quia p³ et m³ simul sut generatiois pncipia. **S**ed aliq⁹ mulier miraculose fuit simul virgo et m³. ergo pari rone aliqs vir miraculose potest simul esse virgo et p³. **V**idetur q^d hoc possit ee absq⁹ miraculo. q^d demon incub⁹ pot furari semen viri virginis in sonis polluti et transfundere in matricem mulieris ex quo quide semine pot p³ p³ ples cui⁹ p³ non est demon incub⁹ sed ille ex cui⁹ semine generatur q^d agit in virtute ei⁹ a quo est resolutu. ergo videtur q^d etia absq⁹ miraculo possit aliqs simul ee virgo et p³. **S**ed contra mulier absq⁹ miraculo non pot simul ee virgo et m³. ergo pari rone nec vir absq⁹ miraculo pot simul ee virgo et pater. **I**tem videtur q^d nec per miraculu quia si fili⁹ dei q^d est nat⁹ miraculose de virgine ex aliqua parte corporis virginalis carne assumpsit q^m ex illa. vⁿ mulier naturaliter p³ p³ putat de manu aut pede non dicitur fili⁹ virginis. sic nec **E**va dicta est filia ade. q^{uis} sit forma de costa ipsius. sed no poss⁹ contingere salva virginitate viri q^d ex eadem parte corporis et in eodem loco prolem generaret. sicut naturaliter generatur. ergo nec etiam miraculose fieri posset q^d aliquis simul esset virgo et pater. **R**esponsio dicendum q^d ad huius evidentiaz videre oportz quid ad virginitate requiratur. **R**equirunt aut tria ad ei⁹ pfectio ne. quoz p^mu est pncipale et formale. scilz electio siue intentio voluntatis. sicut in omnib⁹ moralibus. vⁿ isto ex necessitate ad virginitate requiritur q^d assit alicui assidua voluntas nunq⁹ experiendi delectatione veneream. **S**ecundum autem est materiale

Sextum.

scz passio appetit' seditiui. scz delecta-
tio quaz q's expitur in actu venereo
cui' puatio requiritur ad pfectā virgi-
nitatē materialē. **N**ā passioēs sen-
tiue sūt materia virtutū moralū. si
tū pter electionē p'rie volūtatis hoc
p'ingat puta cū quis in sōno pollui-
tur. vel cū mulier p' violentiā ab ho-
ste opprimē. non perit virt' virgini-
tatis. vt p' p' aug. in. i. de ci. dei. **T**erti-
um autē ē q' p' accidēs z p'comitanē
se hñs ad virginitatē scz corporalis
itegritas. **U**n si claustra pudoris ali-
ter corripantur q' p' venereū actum
puta si obstetric vel medic' ferro in-
cidat ad sanādū nihil virginitati de-
perit. sicut aug. dicit in. i. de ci. dei.
Sic ergo si virginitas accipiat' p' p-
fectū suū eē put ad virginitatē tria
p'dicta cōcurrūt mulier quidē salua
virginitate non p't eē inf' ita q' cōci-
piat z pariat nisi miraculose. quia p-
les egredi nō p't cū hoc q' p'maneāt
claustra pudoris inuolata nisi p' mi-
raculū. sicut accidit in matre dei. pos-
set tñ forte abs' miraculo mulier sal-
ua oīoda virginitate concipe. sic d'r
accidisse de q'dam puella pubescēte
quā p'pter pudoris custodiā in lecto-
luo p' hēbat q' duz somno polluerēt
semen ad matricē descendit z puella
concepit. **V**ir autē absq' omni semis
resolutione nō p't eē p' neq' natura-
liter neq' miraculose. quia si de cor-
pore ei' p'les alit' q' miraculose fōz-
retur non possz dici p'. **S**i vero vir-
ginitas largi' accipiat' put solū req-
rit interiorē electionēz mentis. sic p'z
de muliere quidēz q' naturalit' p't eē
mater virginitate tali manente. sicut
si aliq' p' violentiā opprimētur ab ho-
ste z inde p'cipet. z multo magis hoc
possz miraculose fieri. **V**ir autē salua
tali virginitate possz esse p' natura-
lit' p'pter pollutionē nocturnā q' q'cū

q' casu ad matricē mulieris peruēni-
ret. non autē ita p'grueret q' miracu-
lose vir fieret pater sicut q' virgo fie-
ret mater. tū quia virgo miraculose
facta est mater spūscō formante cor-
pus plis ex purissimis sanguinibus
eius. vt **B**am. dicit. **R**esolutio autē se-
minis sine qua vir p' esse nō posset
non congruit opationi spūscī. tum
quia vir in generatiōe est sicut agēs
mulier sicut patiens. deo autē compe-
tit agere z non pati. vñ magis p'gru-
it vt de' miraculose suppleat id q' d-
deest ex parte viri q' id q' d-
deest ex parte mulieris. z per hoc p'z respon-
sio ad obiecta

Articulus xix

Deinde ultimo questuz ē de
creatura pure corpali. vtruz
scz celū empireū habeat in-
fluentiā super alia corpora. **E**t vide-
tur q' non. quia omne corp' q' natu-
raliter influit in alia corpora per p'
influit in propinqua q' in remota.
Si ergo celū empireū influeret i cor-
pora inferiora per prius influeret i
celū aqum q' est sibi propinqu' q'
in celū sydereū. sed hoc videtur esse
incōueniēs. quia celum sydereū si-
milis est celo empireo. cum neutriū
sit de natura quattuor elementoz.
q' celum aqueū quod est de natura
quattuor elementoz. quia ille aque
dicitur ibi posite ad refrigerādū ca-
lorē p'uentērem ex motu celi ratione
cuius saturn' qui est altior inter pla-
netas dicit' habere frigiditatē. **N**ō
ergo celum empireū influit in corpo-
ra inferiora. **S**z p'tra ē q' in li. de
intelligētijz dicitur. q' omne quod i-
fluit in alia ē lux vel lucē hñs. z i cō-
mento dicit'. q' oīs influentiā ē p' vir-
tutē lucis. sed celum empireum ma-
xime habet lucem inter alia corpora
ra. ergo maxime i alia corpora influit.

Quodlibet

Ratio dicendū. q̄ quidā ponūt ce-
lū empiriū nō habere influentiā i re-
liqua corpa quia nō est institutū ad
effectus naturales s; ad hoc q̄ sit lo-
cus beatorū. Et hoc quidez mihi ali-
quū vīsum est sed diligētīr cōsiderans
magis videt dicēdū q̄ influat i corpa
poza inferiora. quia totū vniversū
est vnū vnitate ordinis. vt p3 p pbz
in. sc. meth. Nec aut vnitas ordinis
attendit fm q̄ qdam ordine regunt
corpalia p spūalia. vt aug. dicit in. 3.
de tri. Cū si celū empiriū nō influeret
in corpa inferiora celū empiriū non
p̄tinētur sub vnitate vniversi qd̄ est
incōueniens. Videtur aut p̄p̄t̄ effectus
ei⁹ eē p̄p̄t̄ vnitas ⁊ p̄mansio i in-
ferioribus corpb⁹. Nā fm pbm in
ri. meth. In celo sūt p̄ncipalē duo
motus. quorum vn⁹ est ab oriente i
occidentem qui vocatur diurnus
⁊ est sup polos equinoxialis. ⁊ quia
iste est vniformis causat p̄p̄t̄ vnitate
in inferiorib⁹ motib⁹. Ali⁹ aut mot⁹
est ab occidente in orientē quo mo-
uetur sol ⁊ alij planete qui est sup po-
los sodiaci p quem planete accedūt
⁊ recedūt a nobis. Cū iste mot⁹ pro-
prie causat differentiā generatiōis ⁊
corruptiōis ⁊ ceterorū motū i istis
inferiorib⁹ ⁊ sic continuat generatio
⁊ corruptio horū inferiorū quousq;
deus vult q̄ quidē q̄ntū ad p̄tinuita-
tem causat a p̄mo motu. q̄ntū autē
ad cōtrarietate a scdo. Sic aut vni-
formitas mot⁹ p̄cedit diffōrmitatez
ita etiā vnitas quietis p̄cedit vnifor-
mitate mot⁹ quia moueri est se alie
habere nunc q̄ prius. q̄scere aut est
eodē modo se habere nūc vt prius.
⁊ sic quies habz purā vnitatez. Cū
formitas aut mot⁹ habz vnitatez cū
diuersitate. ⁊ ideo p̄mū celū s; em-
pireū singulariter p suā quietē influ-
it. scdm aut celū est qd̄ dicitur aqueus

per suū motū vniformē. Tertiu autē
celum s; sydereū p suū motū dif-
formem. Hoc aut est p̄p̄t̄ hui⁹ cor-
porū q̄ influat absq; motu in quātūz
est supremum attingens quodāmo-
do diem substantiarū spūalium p̄t
Bio. dicit. ij. c. de di. no. q̄ diuina sa-
pientia coniungit p̄ncipia scdōz
finib⁹ p̄mōzū. Ad p̄mū ergo di-
cendū. q̄ celum empiriū magis influ-
it in celum aqueū q̄ in inferiora cor-
poza. in quātum s; celū aqueū p̄
recipit de influentia celi empiriū vt
vniformitas motus ostendit. Nō etiā
magis p̄uenit cum celo empiriū
rōne sue vniformitatis q̄ celū syde-
reū. Est aut de celestibus corpora-
libus duplex opinio. Una scilicet q̄
sunt de natura elementozum fm quā
celum empiriū est de natura ignis.
celum aqueū de natura aque vel ae-
ris. celū aut sydereū est compositū
ex vtraq; natura. quia in parte ē lu-
cidū. in parte diaphanū. Et ad hāc
opinionē pertinet qd̄ dicitur aquas
esse ibi ad infrigidandū. Alia autē
est opinio q̄ corpora celestia nō sūt
de natura quattuor elemētōrum. s;
q̄nta eētia fm quā etiā celū aque-
um nō est de natura q̄ttuor elemēto-
rū. s; dicitur aqueū p̄pter diapha-
neitate. sicut dicitur celū empiriū. i.
igneū p̄pter lumen. Contrariū p̄ce-
dimus q̄uis liber de intelligentijs nō
sit auctoritatis alicuius nec etiā ve-
rum sit q̄ omnis influxus sit ratione
lucis. nisi lux methaphorice accipia-
tur pro omni actū. prout omne a-
gens agit in quantum est ens actū.
vel hoc potest esse verū in solis cor-
poralibus in quibus proprie dicitur
lux in quantum scilicet lux corpora-
lis est forma p̄mi corpis agentis s; celū
celi i cui⁹ virtute oīa corpa inferiora
agūt. ⁊ h ad p̄ns dicta sufficiant.